

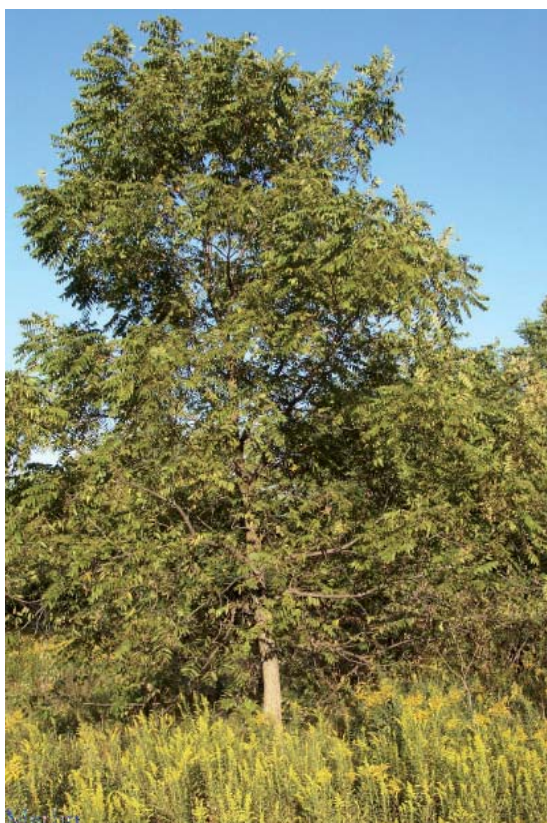
Orzech amerykański – czarny wojownik

Piotr Pióro

Ze względu na swoją charakterystyczną barwę i ciekawe usłojenie oraz świetne parametry, orzech amerykański jest niezmiernie cennym gatunkiem drewna użytkowego. Jedno z jego zastosowań spowodowało, że w Ameryce często nazywa się go „gunwood”. Waleczne drewno masowo uczestniczyło w wojnie domowej Północy z Południem, ponieważ bardzo chętnie było wykorzystywane jako materiał na kolby karabinów i rewolwerów. Od tego czasu było używane przez pokolenia amerykańskich żołnierzy.

Występowanie, nazewnictwo

Orzech amerykański występuje wyłącznie na środkowym zachodzie i północnym wschodzie USA (w stanach Ontario, Kentucky, Indiana, Południowa Dakota, Missouri, Kansas, Nebraska, Florida, Minnesota, Texas) i południowym wschodzie Kanady. Powszechnie znany na całym świecie jako orzech amerykański lub orzech czarny (niem. Amerikanischer Nussbaum, Schwarznuss; franc. Noyer noir; wł. Noce nero; niderl. Amerikaans noten; rosyjski Orech czornyj), w Ameryce nazywany jest

Black walnut, American black walnut, ale również – ze względu na historyczne piętno wojny domowej – gunwood.

Naukowa nazwa należącego do rodziny Juglandaceae Orzecha Amerykańskiego to *Juglans nigra* L.

Drzewo

Orzech amerykański jest szybko rosnącym (roczny przyrost nawet do 1,1 m) lubiącym światło i przestrzeń drzewem, które osiąga wysokość do 25–30 m. Cylindryczny pień jest zwykle regularny o długości do 15–18 m i średnicy do 1 m. Samodzielnie rosnące drzewa tworzą ogromne, kuliste korony. Liście o długości do 60 cm złożone są z 15–23 listków bocznych. Orzech amerykański, podobnie jak jego europejski kuzyn, rodzi orzech z silnie aromatyczną, grubą, zieloną okrywą. Łupina bruzdowana podobnie jak u orzecha europejskiego, jednak znacznie twardsza i trudniejsza do otwarcia.

Kora jest mocno porowata i bardzo ciemna, dzięki czemu drzewo zawdzięcza swoją nazwę – Orzech czarny.

Nazwy naukowe	<i>Juglans nigra</i> L.
Nazwy handlowe	Black Walnut, American black walnut, Amerikanischer Nussbaum, Schwarznuss, Noyer noir, Noce nero, Amerikaans noten, Orech czornyj
Występowanie	USA, Kanada
Zastosowanie	Forniry, meble, parkiet, intarsje, drewno konstrukcyjne do wewnątrz, specjalne zastosowania: kolby karabinów i pistoletów, instrumenty muzyczne (fortepiany), listwy, guziki, obudowy
Obróbka mechaniczna	Łatwa
Klejenie	Łatwe
Lakierowanie	Łatwe
Ciężar właściwy (drewno mokre)	ok. 900 kg/m ³
Ciężar właściwy (9-12%)	640-700 kg/m ³
Twardość Janki	48 N/mm ²
Moduł elastyczności	12 000 N/mm ²
Wytrzymałość na ugięcie	94 N/mm ²
Średni skurcz styczny	7,50%
Średni skurcz promieniowy	5,20%
Średni skurcz objętościowy	12,50%
Współczynnik skurczu	0,21
Stabilność	Bardzo dobra
Trwałość	Bardzo dobra
Odporność na insekty	Dobra

Karta charakterystyki: Orzech amerykański

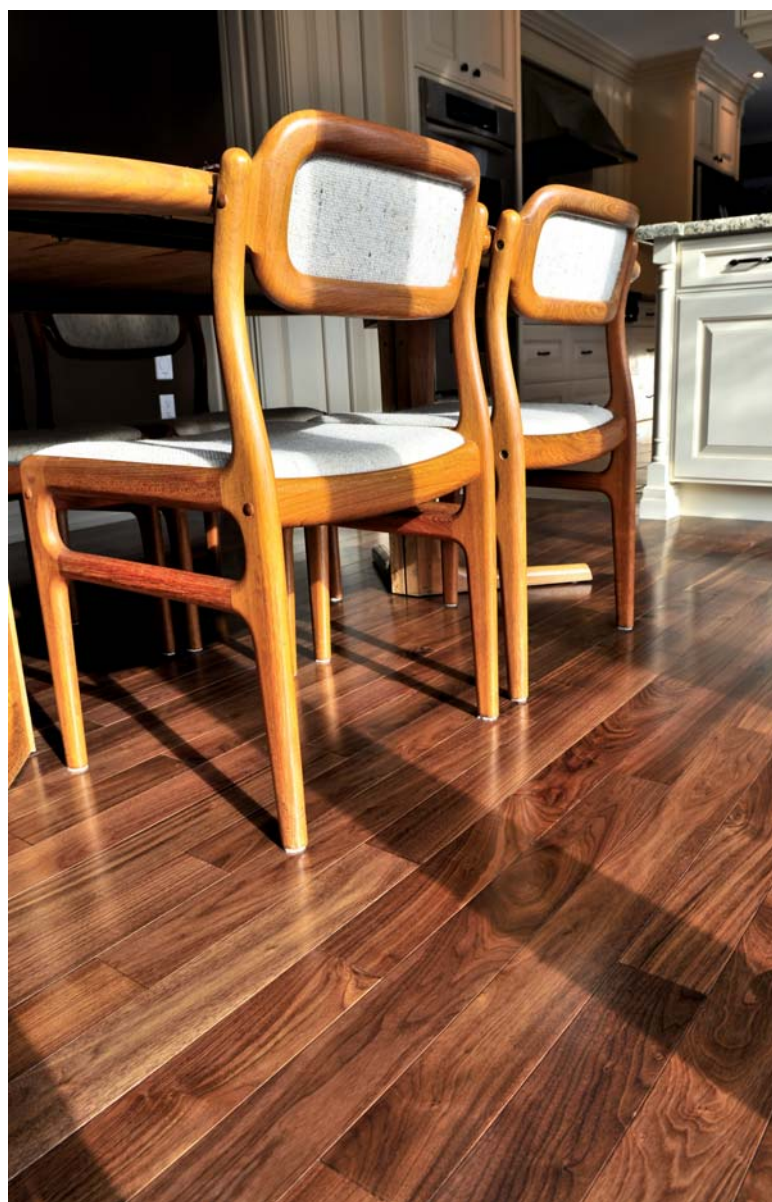
Orzech amerykański zawiera znaczne ilości barwnika o nazwie juglon (5-hydroxy-1, 4-naftochinon), który powoduje, że obumierające organy drzewa czernieją, a dodatkowo ma działanie toksyczne na niektóre rośliny.

Bezpośrednio po ścięciu Orzech amerykański ma ciężar właściwy w granicach 900 kg/m^3 , który po osiągnięciu wilgotności ok. 9% spada do ok. $640\text{--}700 \text{ kg/m}^3$.

Drewno – charakterystyka ogólna

Część bielasta o szerokości 3–7 cm wyraźnie oddzielona, biaława, poprzez żółtawą do szarej. Część rdzeniowa czekoladowa do fioletowo-brązowej, z purpurowymi odcieniami i ciemnymi żyłkami. Usłojenie wyraźne o bardzo dużych walorach dekoracyjnych.

Drewno Orzecha amerykańskiego, ze względu na swoje dekoracyjne usłojenie oraz szlachetną, ciemną barwę, używane jest przede wszystkim do wykonywania elementów wystroju wnętrz, takich jak meble, parkiety, kasetony, okładziny ścian. Drewno to znajduje również specyficzne zastosowania, takie jak budowa instrumentów, czy wykonywanie kolb do karabinów lub ozdobnych guzików.

Drewno - obróbka, klejenie, lakierowanie

Klejenie drewna nie stwarza większych problemów przy zastosowaniu jedno- i dwuskładnikowych klejów poliuretanowych. Cięcie i szlifowanie także nie jest trudne, jednak należy zadbać w czasie pracy o skuteczny system odpylania, ponieważ kontakt z pyłem może powodować wystąpienie uczuleń skóry i reakcji alergicznych układu oddechowego. Wbijanie i wkręcanie śrub nie wymaga wcześniejszego nawiercania.

Lakierowanie i olejowanie jest stosunkowo łatwe, jednak ze względu na zawartość taniny, w przypadku stosowania bezpośrednio na drewno lakierów wodorocieńczalnych, może dojść do powstania ciemnych przebarwień.

Zawarta w drewnie tanina pozwala przyciemniać orzech amerykański oparami amoniaku. W kontakcie z metalami żelaznymi i wilgocią mogą wystąpić granatowe przebarwienia. Pod wpływem substancji alkalicznych mogą pojawiać się plamy.

Posadzki z orzecha amerykańskiego

Oferta materiałów podłogowych z drewna Orzech amerykański dostępnych w Polsce obejmuje lakierowane fabrycznie: lite deszczułki parkietowe (18x110x310-1810 mm) oraz warstwowe deski parkietowe (14x127x1800-2200 mm) łączone systemem zamków Soft Lock. Całość uzupełniają lite listwy cokołowe o przekroju 18x92 mm.

Przy względnej wilgotności powietrza 50% i temperaturze 20° C Orzech amerykański osiąga stan równowagi higroskopijnej na poziomie ok. 9%, a więc podobnie jak nasze krajowe gatunki. Orzech amerykański jednak charakteryzuje się niższym współczynnikiem skurczu. □

Bibliografia:

- Guglielmo Giordano „Antologia del Legno”, Consorzio LegnoLegno srl, Milano 1997
- Rudi Wagenfuehr „HolzAtlas”, Carl Hanser Verlag, Muenchen 2000
- <http://www.cbif.gc.ca>
- <http://www.wflooring.com>
- <http://www.ibro.pl>

Dziękuję firmie DLH Drewno za udostępnienie zdjęć wykorzystanych w artykule.

dlh.
PASSION FOR WOOD

Mecenasem cyklu artykułów o drewnie jest

DLH Poland Sp. z o.o., ul. Sosnkowskiego 1d, 02-495 Warszawa

Tel. +48 22 667 44 14, Fax +48 22 667 42 88, www.dlh.pl